

Stortingets justiskomite

Næringslivets Sikkerhetsråds høringsinnspill Meld.St.5 Samfunnssikkerhet i en usikker verden

Innledning

Næringslivets Sikkerhetsråd (NSR) viser til ovennevnte melding. Våre innspill har til hensikt å styrke samfunnets evne til å beskytte seg selv mot dagens og morgendagens sammensatte trusler. Uten effektiv samfunnssikkerhet svekkes også grunnlaget for statssikkerheten.

NSR skal legge til rette for effektivt og tillitsfullt samarbeid på tvers av sektorer og bransjer. Formålet med virksomheten er å gjøre næringslivet best mulig rustet til å kartlegge, forebygge og bekjempe moderne trusler for å sikre verdiskaping og vekst for samfunn og næringsliv. Endringene i det sikkerhetspolitiske bildet, klimaendringer, globalisering, den teknologiske utviklingen, pandemier og migrasjon påvirker evnen til verdiskaping og vekst. Hyppigheten og bredden av utfordringer, kombinert med stramme økonomiske rammer, krever vilje til risikoaksept og evne til prioritering.

Totalforsvarskonseptet er modernisert, og handler om å kunne mønstre alle tilgjengelige ressurser, militære, sivile, offentlige og private, når det kreves. Slik styrkes både statssikkerhet og samfunnssikkerhet. Konseptet er utviklet i takt med samfunnsutviklingen, og er egnet for å møte et vidt spekter av utfordringer, fra fred til krise og krig. Nøkkelen ligger i tillit, og evnen til planlegging, koordinering og samvirke.

Samfunnssikkerhetsmeldingen gir et godt grunnlag for styrket samfunnssikkerhet, men vi vil trekke frem tre områder som bør prioriteres høyt i det forestående politiske og praktiske arbeidet med implementering av denne meldingen:

Digitalisering

I en tid der sammensatte trusler preger utfordringsbildet, og der disse truslene bevisst ligger under et nivå som vil utløse NATOs allianseforpliktelser, bør dette også vises i prioriteringene. Samfunnskritiske funksjoner finnes i alle sektorer, og digitalisering preger utviklingen, uavhengig av sektor. Digitalisering og teknologiutvikling er utviklingsmål vi bør nå for å løse store samfunnsutfordringer, og nå bærekrafts målene. Når samfunnet derfor i økende grad tar i bruk, og gjør seg avhengig av internett og digital infrastruktur, bør det gjenspeiles i samfunnssikkerhetsmessige grep og prioriteringer.

Spesielt i en tid preget av sammensatte trusler, slik vi opplever nå. Vi må forsterke vårt digitale forsvar av Totalforsvaret.

Næringslivets Sikkerhetsråd mener Nasjonalt cybersikkerhetssenter (NCSC) bør ytterligere styrkes for å kunne være et sterkere tverrsektorielt verktøy for situasjonsbildebygging og daglig hendelseshåndtering. Etablering av et slikt felles situasjonsbilde må skje i tett samarbeid med næringslivet. Styrkingen bør innebærer å øke senterets evne til å utvikle det offentlig-private samarbeidet, og slik sikre samfunnet et effektivt digitalt totalforsvar. Nasjonalt bør vi også sørge for tett oppfølging av utformingen av EUs nye cybersikkerhetspakke som bl.a. introduserer endringer i NIS-direktivet.

Uønskede investeringer i norske virksomheter

Norge er et åpent, fritt og demokratisk land. Vår velstand er bygget på handel. Vi er avhengige av tilgang på varer, tjenester og kapital, og behøver nasjonale og internasjonale investorers vilje til å investere i norske foretak og virksomheter. Det gjør oss sårbare for aktører som bruker økonomiske virkemidler til annet enn forretninger. Kunnskapen om at enkelte stater bruker investeringer og oppkjøp som strategiske virkemidler, gjør at vi, som andre vestlige land, bør vurdere tiltak for å redusere risikoen forbundet med utenlandske investeringer.

Meldingen beskriver screening som en løsning på slike utfordringer. Dette er et viktig spørsmål som bør utredes nærmere. Dersom myndighetene bestemmer seg for screening, og eventuelt annen form for kontroll, bør den foretas av et myndighetsorgan. Et slikt screeningregime kan suppleres med informasjon fra rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven (banker, forsikringsselskap etc). Rapportering etter hvitvaskingsloven skjer til Enheten for finansiell etterretning i ØKOKRIM. En forutsetning for å dele informasjon utenfor den aktuelle virksomhet, er at det finnes grunnlag for melding om mistenkelige forhold til ØKOKRIM i medhold av hvitvaskingsloven § 26. Denne enheten samarbeider tett med PST og Kripos.

Begrunnelsen for å tillegge NSM en sentral rolle i arbeidet med slike risikoreduserende tiltak fremstår som uklart. Det gis ikke noen konkret begrunnelse, og det sies heller ikke noe om NSMs mandat i denne sammenheng. Det vises også til lov om register over reelle rettighetshavere. I hvilken grad dette registeret vil ha nytteverdi i denne konteksten, er det vanskelig å ha noen oppfatning om. Loven har ikke trådt i kraft, og forskrifter er ikke ferdigstilt. Under høringsrunden til forskrifter om loven, fremkom det en rekke kritiske kommentarer. En grunnleggende bekymring er knyttet til at registeret, med de foreslåtte regler, vil ha begrenset troverdighet.

NSR mener at en screeningfunksjon som foreslått, harmonerer ganske dårlig med NSMs øvrige oppgaveportefølje. Vi mener det vil være naturlig å vurdere om andre statlige organer har bedre forutsetninger for å fylle en slik rolle. Meldingen sier ikke noe konkret om NSMs eventuelle mandat, eller hvem som er tiltenkt beslutningskompetanse ved f. eks nektelse av investeringer. Screening og eventuell godkjenning eller nektelse av investering eller eiendomskjøp, vil kunne ha betydelige rettslige, økonomiske, og i noen tilfeller også politiske konsekvenser. Norge må søke deltakelse i relevant internasjonalt samarbeid for utvikling av screening- og kontrollmekanismer, utveksling av informasjon og eventuell samordning av tiltak. NSR er enig i at dette er en samfunnssikkerhetstrussel som må tas alvorlig, og bidrar gjerne i arbeidet med å utvikle en nasjonal struktur på dette området.

Forebyggende nasjonal sikkerhet

Arbeidet med samfunnssikkerheten må tilpasses den verden vi lever i, og utfordringsbildet vi står overfor. Grunnlaget er tillit mellom mennesker, organisasjoner, bedrifter og institusjoner. Økende påvirkning fra "trollfabrikker" og statlige og ikke-statlige aktører, svekker tilliten mellom oss. Tillit sikrer effektivitet, trivsel og trygghet. Forebygging sikrer forankring, forståelse og engasjement. Gjennom totalforsvarskonseptet muliggjøres en rasjonell utnyttelse av samfunnets ressurser.

I næringslivet finnes maskiner og utstyr, mennesker og kompetanse som samfunnet er avhengig av i fred, krise og krig. Men innsatsen kan ikke bare komme fra næringslivet. Myndighetene må også bidra gjennom å tilrettelegge for gjensidig samarbeid, oppdaterte og nyttige situasjonsvurderinger og god tverrsektoriell koordinering.

For å sikre kunnskap om behovene og at ressursene raskt finner hverandre, bør næringslivet inviteres til deltakelse i nasjonale, regionale og lokale beredskapsråd og –utvalg. Samarbeidsarenaer bør styrkes/revitaliseres, og det bør øves mer i fellesskap. Gjennom å utvikle og innlemme næringslivet i det pågående nasjonale samfunnssikkerhetsarbeidet, styrkes evnen til å håndtere både daglige og ekstremsituasjoner. Slik bygger vi samfunnssikkerhet for vår tid tilpasset våre utfordringer.

Næringslivets Sikkerhetsråd bidrar gjerne i det videre arbeidet for styrket Samfunnssikkerhet.

Vennlig hilsen

Odin Johannessen
Direktør